

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

Titulus XXV. De Jurejurando, sexta probationum specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

præscriptionem obtento renuntiat: si verò illâ nondum completâ impetratur, præscriptio interrumpitur, eò quod bona fides abesse dicatur in *cap. veniens, 19. h. t.*

Quæres *decimò*. Quo tempore servitutes præscribuntur?

R. Tam reales quàm personales, tam rustica quàm urbana cum titulo inter præsentés 10, inter absentes 20, sine titulo 30. annis præscribuntur. *L. fin. C. de long. temp. præscript.*

Quæres *undecimò*. Quo tempore obligationes & debita præscribuntur.

R. Regulariter 30. annis. *L. si. t. 3. C. de præscript. 30. vel 40. annor.*

Quæres *duodecimò*. Quodnam remedium superest contra completam præscriptionem?

R. Beneficium restitutionis in integrum, quæ Majoribus datur ex justa causa, ob quam currente præscriptione res & jura sua prosequi fuerunt impediti.

T I T U L U S XXV.

De Jurejurando, sexta probationum specie.

Quæres *primò*. Quid & quotuplex est juramentum?

R. Juramentum sive Jusjurandum est invocatio divini nominis in testimonium veritatis. Dividitur in assertorium, quod est invocatio divini nominis in testimonium veritatis rei, quam dicimus. Tale juramentum faciunt testes in judicio: *ap. nuper 5. de testib.* & in promissorium, quod est invocatio divini nominis ad confirmandam promissionem factam. Notabilis differentia inter utrumque est, quod in violatione juramenti assertorii materiz parvitas nulla detur.

Quæres *secundò*. An Juramentum sit licitum?

R. Non solum licitum est in judicio jurare, ut constat ex Jure tam civili quàm Canonico, in quibus Jusjurandum tanquam res licita, & in foro omninò necessaria supponitur: sed etiam extra judi-

cium jurare peccaminosum non est; uti patet ex variis S. Scripturæ locis, scilicet *Deuterom. 6. Rom. 1. 1. Thessal. 2.* Ratio est: quia jurans DEUM tanquam testem infallibilem, qui nec falli, nec fallere potest, advocando exercet actum religionis, DEO debitum deferendo honorem, dum illum primam veritatem esse profiteretur. Vocatur autem DEUS in testem ad faciendam fidem dictis vel promissis aut expressè aut tacitè. Invocatur expressè, dum dicitur: Juro per DEUM: DEUM in testem invoco: testor DEUM: per DEUM ita est: juratò assero: juratò promitto &c. tacitè invocatur: Juro per fidem Catholicam, per Sanctos, per Evangelium, per animam, per salutem meam, per cælum & terram, aliàsque creaturas cum ordine & relatione ad Creatorem, quatenus ejus virtus & sapientia in eis relucet. Asserere aliquid interponendo fidem su-

am: ut per fidem Sacerdotalem, per fidem Principis hoc assero vel promitto, non est juramentum.

Quæres *tertio*. Quid ad valorem juramenti requiritur?

Re. primo. Extra Judicium quælibet persona usûs rationis cadax jurare potest. *arg. cap. 1. de delictis pueror.* ubi pueri ante 14. ætatis annum pejerare posse dicuntur. *2do* requiritur intentio jurandi. Ideo qui fingit se jurare absque animo jurandi, vi juramenti non obligatur: quia intentio & voluntas ad omnem actum humanum concurrere debet. *arg. can. humana aures. 11. caus. 22. q. 5.* Attamen ratione scandali vel damni tertiæ personæ per juramentum obvenientis sapius quis indirectè juramento ficto obligatur: quia & is, qui juravit promittendo non habens animum sese obligandi est perjurus, cum DEUM in testem invocet, quod alteri se obstringere velit, quam tamen voluntarem actu non habet. *3to*. Materiam juramenti capacem intervenire necesse est: in juramento siquidem promissorio res jurata licita & honesta esse debet. Unde invalidum est juramentum in primis de facienda re indifferente, quæ nec cedit in honorem DEI, nec in propriam nec in proximi utilitatem: deinde invalidum est juramentum de re etiam venialiter illicita. Exempla sunt: juramentum Principis de monera conservanda, quam viciatam esse novit. *cap. quanto. 18. h. t.* Juramentum Religiosi se in Monasterio non permanfurum. *cap. sicut. 13. h. t.* Juramentum Prælati se res, quas malè alienatas novit, non petiturum. *cap. pervenit. 2. h. t.*

Juramentum Regis se bona & jura ad Coronam pertinentia non recuperaturum. *cap. si vero. 8. h. t.* Juramentum filii se parentibus debita obsequia non præstiturum. *cap. cum quidam. 12. §. illi vero. h. t.* Juramentum conjugum officiis matrimonialibus se non satisfacturos. *cap. tuanos. 24. h. t.* Juramentum Beneficiarii Dignitati, Ecclesiæ aut redditibus beneficialibus præjudicans. *cap. tuanos. 11. cap. sicut nostris. 27. h. t. cap. prohibemus. 7. de censibus.* Juramentum subditi tertio obedientiam vel fidelitatem in Domini vel Superioris sui præjudicium jurantis. *cap. videntes. 19. cap. ea te. 22. h. t.* Ratio generalis est: quia juramentum non est institutum, ut sit vinculum iniquitatis. *cap. quanto. 18. cit.* & injuriam facit Deo, qui illum in testem invocat malitiæ, & velut patronum facit iniquitatis. Demum invalidum est juramentum de re propter publicam auctoritatem principaliter prohibita: sic invalidum est juramentum Judicis jurantis se crimina manifesta non puniturum. *cap. ad nostram. 21. h. t.* Juramentum mariti promittentis uxori se eam de nullo crimine committendo accusaturum. *cap. quemadmodum. 25. §. illud autem. h. t.* Item juramentum testis jurantis se non dicturum testimonium in judicio. Dixi: principaliter ob publicam utilitatem: quia si quid principaliter ob privatam utilitatem prohibeatur, juramentum præstitum super tali actu à lege principaliter in favorem jurantis infirmato validum est & observandum. *cap. cum contingat. 28. h. t.* Juri enim principaliter pro se introducto quilibet renunciandi habet facultatem.

Quæ-

Quæres *quarto*. Quid requiritur, ut licitum sit juramentum?

1°. Tres debet habere comites, veritatem, justitiam & judicium. *can. animadvertendum. 2. caus. 22. q. 2.* *Primo* requiritur veritas; ne in confirmationem falsi vel mendacii DEUS adducatur; ideo in juramento assertorio factum, de quo juratur, juranti pro conditione & qualitate ejusdem certum esse oportet, ita, ut major requiratur certitudo, dum de proprio actu, de quo evidens potest haberi cognitio, quam dum de facto alieno fit juramentum, ad quod moralis sufficit certitudo. In juramento promissorio duplex requiritur veritas; una de præfenti, videlicet, quod jurans illud, quod promittit, adimplendi habeat intentionem: altera de futuro, ut jurans id, quod juramento promissit, faciat esse verum, promissionem exequendo; ex quo perjurium committitur, non tantum si non servetur, quod est promissum, sed etiam si ab initio promissum servandi habita non fuerit intentio, quamvis promissum ex post servetur; quia DEUS in testem illius rei, quæ secundum intentionem jurantis falsa erat, fuit invocatus.

2°. Justitia exigit, ut res jurata licita justa sit & honesta, sive ne in testem dicti aut facti injusti, iniqui, & peccaminosi DEUS adducatur.

3^{io}. Judicium requirit, ne temerè, inconsultò, irreverenter, sine justa causa & reverentia adducatur divinæ testimonium Majestatis, ad quem finem certæ solemnitates adhiberi solent: ut quod masculi jurent erectis primis digitis, videlicet pollice cum duobus manûs dex-

teræ sequentibus: fœmina dexteram manum ponat ad sinistram pectoris partem: pectus tangat Sacerdos: hoc juramentum corporale vocatur. Si juramentum solemniter fiat, jurans sacra, scilicet crucem, reliquias vel Evangelia tangere debet dicendo: *Sis me DEUS adjuvet, & hac sancta DEI Evangelia: In principio erat verbum &c.* qui ritus adhibentur, ut cum majori deliberatione, reverentia, & timore juramentum præstetur.

Quæres *quinto*. Quos juramentum habet effectus?

1°. Sequentes. *Primo*. Juramentum assertorium jurantem perjurum & perjuræ pœnis reddit obnoxium, si falsum juret, aut veritatem non fateatur.

2do. Juramentum contractui valido adjectum obligationi justitiæ, quam inducebat contractus, religionis superaddit obligationem, ut si contrahens à violatione contractus turpitudine injustitiæ non abstrahatur, saltem turpitudine perjurii deterreatur. Porro contractus ille juratus in quantum obligat ex virtute religionis, tantum astringit jurantem, nec vinculum religionis ad successores, hæredes, vel alios, qui non jurarunt, transit, quantumvis jurans suo & successorum nomine aliquid promiserit. Ratio est: quia obligatio juramenti, quæ ex virtute religionis oritur, non nisi propria voluntate suscipitur, cum sit merè personalis, licet obligatio justitiæ, quæ ex jurato pacto nascitur, ad hæredes vel successores paciscentis transire noscatur.

3^{io}. Juramentum pacto additum nudo præter obligationem religionis obligationem etiam civilem justitiæ, sive in foro externo actionem parit. *4to*.

4to. Juramentum contractui de jure civili infirmo vel irrito adjectum præter obligationem religionis obligationem justitiæ inducit : quia juramentum contractui solo jus positivo irritum vel irritando accedens ex utriusque juris privilegio vitium purgat nullitatis, & contractum confirmat, ut non tantum ex virtute religionis ratione juramenti, sed etiam ex virtute justitiæ ratione contractus obliget confirmati. Probatum ex *cap. cum contingat. 28. de h. t. & cap. quamvis. 2. de pactis in 6.* Fiunt sequentes exceptiones.

1ma. Juramentum non confirmat contractum jure positivo irritum, si lex vel consuetudo pactum illud velut turpe prohibeat : ut prohibetur jurata promissio matrimonii facta scæminæ, uxore vivente, sub conditione, si uxor moriatur. 2da. Si leges non solum contractum, sed etiam adjectum irritent juramentum. 3ta. Si pactum turpitudinem contineat ex parte Creditoris, in cujus favorem est juramentum : ut juramentum solvendi usuras. Ratio est : quia quod contractus alioquin humano jure invalidus per juramentum confirmetur, non præcisè ex virtute juramenti, sed ex lege provenit, quæ in favorem juramenti valorem suum contractui restituit, quod non facit, quando contractus bono publico nocivus, vel in favorem malè agentis est, ne malitiæ Patrocinari videatur.

5to. Juramentum in contractu jure naturæ irritum vel irritabili, si ex parte jurantis turpitudinem habeat, nullam obligationem nec justitiæ nec religionis inducit : si ex parte jurantis turpitudinem non contineat, ex sola religionis obligat virtute, ut juramentum solvendi usuras. *cap.*

debitores. 6. h. t., promissio jurata metu vel dolo extorta. *Cap. cum contingat. 28. de jurejur. cap. quamvis. 2. de pactis. in 6.* Ideo sublato religionis vinculo non est contractus obligatio : ut si debitor juramenti obtinuerit remissionem, ex contractu non tenetur, & si, ut satisfaceret juramento, solverit, solum repetere potest. Ratio est : quia in his casibus juramentum tantum ob reverentiam divini nominis obligat, nullumque jus vel actio juramentum recipienti acquiritur.

6to. Juramentum de actu aliquo non ponendo illum reddit illicitum, si juramento non obstante ponatur, invalidum tamen non facit, si alias secluso juramento de se licitus fuerit. Ut : quis jurato sponsalia promittit, contra quæ cum alia de præsentem matrimonium contrahit : Matrimonium contra sponsalia jurata contractum validum est ; e contra si actus, qui contra prius fit juramentum, per se & secluso juramento invalidus sit, per juramentum posterius non confirmatur.

Quæres *sexto*. Quando & quomodo cessat juramenti obligatio ?

1°. Modis sequentibus : 1. Mutatione materiæ, si materia juramenti propter supervenientem circumstantiam illicita reddatur, *cap. quando. 18. cap. venientes. 19. h. t.* vel impossibilis fiat, cum ad impossibile nemo teneatur, *Reg. Jur. 6. de reg. Jur. in 6.* vel materia ita difficilis evadat, ut si jurans id prævidisset, non jurasset, quia juramento hæc tacita inest conditio : Rebus sic stantibus. *cap. quarelam. 10. cap. brevi. 17. cap. quemadmod. 25. h. t.*

2do. Condonatione ; si is in cujus favorem & gratiam præstitum est juramentum, expressè vel tacitè juranti obligationem

nem

nem remittat : quia in omni promissione jurata tacita intervenit conditio : nisi is, in cujus favorem est juratum, favori renuntiet. *Arg. cap. praterèa. 2. de Sponsal.*

3to. Violatione juramenti : violatâ videlicet fide juratò datâ ab una parte, ab altera parte, quæ fidem servavit, cesset juramenti obligatio : quia in contractu reciproco hæc conditio subintelligitur : si promissis suis alter steterit ; non enim fides debetur, ei qui fidem frangit. *Cap. pervenit. 3. cap. sicut. 29. §. jurament. h. t.*

4to. Dispensatione. Juramentum homini præstitum, si ex parte recipientis turpitudò, dolus, metus, aut vis non intercessit, invito eo cui præstitum est, solâ S. Pontificis dispensatione relaxari potest. Per tale enim juramentum jus tertio quæsitum est, ideòque non sine injuriâ, nisi à suprema in Spiritualibus potestate, idque ex causa gravissima relaxari potest. Aliàs tale juramentum Episcopus ei, à quo vi, dolo & injuria extortum fuit, remittendi potestatem habet ; imò Magistratus politicus indirectè juramentum relaxat, si res per juramentum promissa ad sæculare forum pertineat : tunc enim loco illius, qui juramentum per injuriam extorsit, illud remittere potest.

Quæres septimò. Quot sunt juramentorum judicialium genera ?

R. 1mo. Aliqua sunt judiciî præparatoria, ut juramentum calumniæ, juramentum malitiæ, juramentum dandorum & respondendorum : alia in judicio probatoria, ut juramenta testium ; alia litis decisoria, quæ partes vel à se invicem exigunt, vel à Judice deferuntur, ut mediante tali juramento litis fiat decisio.

R. Juramentum litis decisorium divi
R. D. Schnorrenberg Instit. J. Can.

ditur in voluntarium & necessarium ; voluntarium subdividitur in extrajudiciale & voluntarium judiciale : juramentum necessarium subdividitur in suppletorium purgatorium, & juramentum in litem.

Quæres octavò. Quid est juramentum voluntarium.

R. 1mo. Voluntarium extrajudiciale est, quod pars parti extrajudicium defert, vel præstari petit, sub ea conditione, quod ab ulteriori processu desistere, & juramento stare velit. Absolutè voluntarium dicitur, quia pars, cui hoc juramentum delatum, illud invita præstare, aut deferenti referte non tenetur, hoc est : petere, ut pars, quæ illud præstari petit, simile dicat juramentum ; nam juramentum illud à parte una delatum, & ab altera acceptatum transactionis species est : nemo autem invitus transigere cogitur. Imò si is, cui hoc juramentum primitus delatum, illud delatori referat, etiam hic recusare potest, cum ab utraque parte sit liberum : semel tamen acceptatum recusari nequit.

2do. Juramentum voluntarium judiciale est, quod autoritate Judicis à parte parti in judicio eâ defertur lege, ut si jurare ausit, absque ulteriori processu victoriam obtineat. *Cap. fin. h. t.* Vocatur hoc juramentum voluntarium, sed cum addito ; judiciale, quia à parte parti delatum, etiam illud non referendo, liberè recusari potest ; attamen pars, quæ à principio deferendo per juramentum litis decisionem elegit, illud sibi relatum sine justa causa recusare non potest. Si juramentum relatum adversarius non præstat, ex juris dispositione in causa principali amplius non auditur. Eodem modo

A a a a

fi

fin, Judice approbante, reo juramentum deferatur, si illud absque causa neque præstare, neque adversario referre velit, pro confesso habetur; quod verum, si Actor ab initio statim nihil probare conatus, reo juramentum deferat, tunc reus aut jurare, aut juramentum Actori referre cogitur: Si neutrum absque causa faciat, pro convicto habetur, secus si Actor probare inceperit, & in probatione defecerit, tunc reus est absolvendus. Dixi: *Absque causa*. Nam justa causa decisorium recusandi juramentum sunt: 1mo. Si deferens juramentum de calumnia jurare nolit, 2do. Si quis semel delatum juramentum revocaverit, & revocatum iterum deferat. 3to. Si is, cui defertur juramentum, ante intentionem suam plenè probavit, vel alio modo intentionem suam legitimè probare velit. 4to. Si juramentum super facto alieno ignoto deferatur, ut quando hæredi super facto testatoris defertur juramentum 5to. Demum si in actione famosa sive infamante reo ab Actore delatum sit juramentum, illudque reus referat Actori, hic juramentum relatū jurare non obligatur. Ut: Titio infamato de furto commisso juramentum defertur, quod ille Actori refert; hic juramentum relatū suscipere non tenetur. *Cap. fin. h. t.*

Quæres *nond*. Quodnam juramentum necessarium suppletorium?

R. Hoc Judex defert parti, quæ semiplenè probavit, ut ejus adminiculo probatio compleatur. Ut hoc juramentum suppletorium imponi valeat, requiritur, ut is, cui defertur, semiplenè probaverit intentionem suam, & semiplena probatio per contrariam præsumptionem non fuerit elisa vel diminuta.

Quæres *decimò*. In quibus casibus juramento suppletorio locus non est?

R. In sequentibus. 1mo. Si is, cui defertur esset, non sit fide dignus, sed vilis, infamis, perjurus, &c. ob perjurii periculum. 2do. In causis civilibus arduis: quia in his ob periculum perjurii juramentum non plenam probationem, sed tantum indicium facit & præsumptionem. 3to. In causis matrimonialibus, quando de impediendo vel dissolvendo agitur matrimonio. 4to. Demum in causis criminalibus, in quibus juramentum suppletorium ad probationis complementum Actori deferri non potest: eo quod plenissimæ & luce meridianâ clariores in his requirantur probationes.

Quæres *undecimò*. A quibus juramentum voluntarium decisivum litis præstari potest?

R. Illud solum deferre potest, qui de re controversa liberam habet dispositionem: quia hoc juramentum ex conventionione defertur, & habet se per modum transactionis. Ideo pupillus, minor, prodigus declaratus, Filiusfamilias, Religiosus juramentum litis decisivum offerre non possunt, deferri tamen potest omnibus, qui ex conventionione sibi vel aliis actionem aut exceptionem querere possunt, sine sexûs ætatis vel conditionis differentia.

Quæres *duodecimò*. Quid est juramentum purgatorium?

R. Quod Judex imponit ei, qui suspicionibus oneratus, ut ad ostendendam innocentiam se purget. Hoc defertur, quando contra reum Actor minus quam semiplenè probavit, & tales suspensiones contra ipsum militant, quæ probabiliter redd-

reddant suspectum. Quænam autem tales suspiciones sint, Judicis relinquatur arbitrio.

Quæres *ultimò*. Quid est juramentum ad litem?

R. Est, quo lis aut res, de qua in judicio agitur, æstimatur. Dividitur in juramentum affectionis, & veritatis. Juramentum affectionis est, quo res in judicium deducta, quia in individuo haberi non potest, juxta Domini æstimatur affectionem. Ut: probavi, quod Titius meum equum abstulerit, quem ille, ne reddere teneretur, Gallis vendidit: in

hoc casu Judex juramentum in litem mihi defert, quo talem equum non tantum secundum se, sed etiam secundum affectum meum æstimem, sicque juro, quod ipsum equum quam 100. Imperiales habere mallet, et si secundum communem æstimationem equus ultra 100. Florenis non valuerit. Hoc juramentum à Judice in pœnam fraudis solum deferri potest. Juramentum veritatis est, quo lis vel res litigiosa æstimatur, quanti est, vel quanti Actoris reverà interest, secundum verum rei valorem.

TITULUS XXVI.

De Sententia & re Judicata.

Post probationes, exceptiones, & replicationes factas, per quas de meritis causæ Judici constat, in causa fit conclusio, quam sententia subsequitur; à qua si appellatum non fuerit, ea transit in rem judicatam.

Quæres *primò*. Quid est conclusio in causa?

R. Et submissio controversiæ ad decisionem à partibus Judici facta. Ut enim dicit Pontifex in *Can. judicantem. 1. caus. 30. q. 5.* Judicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plenam inquisitione discutere: interrogandi, respondendi, objiciendique præbita patientia ab eo, ut ibi actio ambarum partium illuminata sit pleniter: nec litigantibus Judex prius velit suam sententiã obviare, nisi quando ipsi jam peractis omnibus nihil habeant in questione, quod proponant, & tamdiu actio ventiletur, quousque ad rei veritatem perveniatur.

Quæres *secundò*. Quot modis fit conclusio?

R. Hæc conclusio fieri potest vel expressè, quando explicitis & expressis verbis omnibus probationibus & exceptionibus juris & facti renuntiatur: vel simpliciter, aut conditionatè cum protestatione & reservatione: si etiam pars adversa concludat: si nihil novi emergat, &c. vel tacitè fit conclusio, quando partes nullam interpositam protestatione de amplius deducendo jure suo, simpliciter causam referunt ad sententiam. Quod si partes litem nimium protrahant, Judex terminum præfigit, quo elapso non amplius expectans causam habet pro conclusa, & ad sententiam procedit; quod in Judice Ecclesiastico maxime verum, qui partibus vel alteram ipsarum invitam, ex quo sufficientes datæ dilationes, in causa conclusum pronuntiat. *Gloss. in Clement. sepe contingit. 2. de V. S. Verb. conclusione.*

A a a a 2

Quæ-